İsmi Lâzım Değil

Hatırladıklarım • Kırk Ambar

Acar Okan

ÖTÜKEN

İçindekiler

Hatırladıklarım

Giriş 9
•1• Aile ve İlkokul 15
•2• Ortaokul 27
•3• Lise 34
•4• Harbiye 47
•5• 27 Mayıs'a doğru 59
•6• Piyade Okulu 76
•7• Muhafız Alayı: 81
•8• 22 Şubat 1962 92
•9• Sivil Hayat 103
•10• Dernekçilik: 107
•11• 21 Mayıs Yargılamaları: 120
•12• Necla Çarpan abla 124
•13• Dünya Gazetesi 128
•14• Hukuk Fakültesi ve cemiyetçilik 131
•15• Tavukçuluk mâcerası 139
•16• M.H.P'de Siyaset 143
•17• Nejdet Koçak 148
•18• Evlilik 152
•19• Koalisyon İktidarımız 162
•20• Toprak-Tarım ve Yapağı Tiftik 172
•21• Tarım-Kredi 180
•22• Derneğin ve Ocak dergisinin son yılları 183
•23• 12 Eylûl 1980 185
•24• Müsteşarlık 197
•25• Kültür Müsteşarı olarak ve ayrıca Başmüşavir olarak Yurtdışı Gezilerim ... 223
•26• Türk Dünyası Koordinatörü-Başbakan Başmüşavirliği 233
•27• Soru Önergemdir: 255
•28• Azerbaycan İhtilâli 257
•29• Genel Değerlendirme 267
Türk Dünyasının Zuhuru 281
Dünya Ahvali (çok kısa) 283
Dış Politikamız: (çok kısa) 285
İç Politikamız (yine çok kısa) 287
•30• Ara Hükümler 292
•31• Çözüm 295

Kırk Ambar

Fıkralar-Noktalar-Nükteler

Büyük Adam Yetiştirme Okulu 299
Büyük Türk Büyükleri 299
Bir Bakanlar Kurulu Toplantısı 310
Ben Zannederdim Ki, Biri Bizi Bekliyor 311
Devlet Adamlığı 317
Aksakallar (Beyler) Ve Derin Devlet 321
Uzun Bir Kovboy Filmi (Tekmili Birden) 332
Siyaset Coğrafyası 340
Büyük - Küçük Noktalar: 341
Irak Politikası 347
Kerkük Ne Olacak? 350
Barzani Efendi 353

İz Bırakanlar 364

Resimler 369

Hatirladiklarim

GİRİŞ

Bâzı dostlarım, hâtıralarımı yazmak üzere beni epeydir zorluyorlar. Demek ki, ya beni gözlerinde büyütüyorlar, ya da hâtıralarımı... Ben bunu hak ediyor değilim. Âkif'in dediği gibi, "Sessiz yaşadım, kim beni nereden bilecektir?" Adımı sâdece bâzı milliyetçiler (onlar da eskiler) bilirse bilir; geri kalanı (özellikle genç nesiller) bilmez bile. Siyaseten, ideoloji ve fikir hayatı olarak kendimi (kişiliğimi) mahâretle (!) saklamayı başardım. Daima ikinci planda kalmaya özen gösterdim.

Ancak, bulunduğum görevler dolayısıyla edindiğim hâtıralarım böyle değil... Bana göre, yakın tarihimiz açısından son derece kıymetli, (özellikle gençler için) öğretici unsurları ihtiva ediyor. Hâtıralarımı yazmamı isteyen dostlar galiba buna dayanıyorlar. İşte burada bir nispette haklılar. Bâzı gerçeklerin bildirilmesi kaçınılmaz.

Ne var ki, öyle adlı adınca hâtıralarımı yazamam. Çünkü:

1- Ömrümce "devlet adamı" özelliklerini taşımak üzere yetiştirildim. Ben de bu kalıba girmek için çok çaba ve sabır gösterdim. Ne kadar başarabildim, bilmiyorum, ama (şuurlu olarak) çizgi dışına çıkmamaya daima itina ettim. Farkına varmadan olduysa bilemem.

2- Üst kademe siyaset (MHP'de iki dönem Genel İdare Kurulu üyeliği, bir dönem genel sekreter yardımcılığı, G.Skr. vekilliği) yaptım; yine üst kademe bürokratlık (Müsteşarlık, Başbakan Başmüşavirliği vb.) yaptım. Bunlardan önce 27 Mayıs ihtilâli, 22 Şubat ve 21 Mayıs ihtilâl teşebbüsleri gibi çok önemli askerî harekâtların içinde bulundum. Devlet hizmetim (dile kolay) 43 yıldır. Bunun 12 yılı Türk dünyası ile ilgili (resmî olan). Siyaset içinde kalışım da fiilen 10 yıl. Bütün bu hizmetler sırasında pek çok devlet sırrına ve siyaset sırrına vâkıf oldum.

3- Kendimi bildim bileli milliyetçiyim. Hep aynı milliyetçi ve ülkücü câmianın içinde oldum. Aynı tarihi birlikte yaşadığım dostlarım ve arkadaşlarım oldu.

4- Şimdi, hâtıra yazacağım diye; (Allah korusun) kör nefsime uyup kendimi methetmek için, onu-bunu karalamaya, dedikodu yapmaya kalkamam. Siyasetin alabildiğine çirkinleştiği bir ortamda, bu sofraya "bitişik masadan gönderdiler" diyerek bir "meze tabağı" da ben gönderemem. Yetmiş dört yaşımdayım; Türkiye ölüm ortalama yaşını aştım, inkitâları oynuyorum; üstelik siyaseten bir beklentim de yok (hiç olmadı ya!), kendimi elâleme rezil etmeye hiç niyetim yok.

5- Üstelik; devletimi, milletimi, yüce dinimi, Türk dünyasını, tarihimi kendi elimle küçük düşüremem. Devlet sırlarını açıklayamam. Siyasetin saklı kalması gereken, dostlukların unutulması gereken hikâyelerini anlatamam. Kendime olan saygımı, devlet adamlığı itinamı kaybedemem.

ANCAK;

Şahsıma ve yakın dostlarıma bir iftira atılmışsa, (savunma sadedinde) ölçüler içinde kalarak, bâzı noktaları açıklayabilirim. Bir de gelecek nesillerin muhakkak öğrenmesi gereken bâzı tarihi gerçekleri ve ibretleri (yine ölçüler içinde kalarak) anlatabilirim. Bunlar ise hâtıralarımın ancak beşte biridir. Geri kalanı maalesef sır olarak kalacak.

Onun için ben, şöyle bir yol tutmaya karar verdim:

a) Adlı adınca ve tamamiyle anlatılmasında sakınca olmayanları aynen;

b) Şahısları rencide etmemek için bir kısmını (ismi lâzım değil) başlığı altında, üstü kapalı;

c) Sır olan konu ise, sanki başka bir ülkede geçiyorcasına "Bunlar tamamen hayal mahsulüdür, ben aynada öyle gördüm" diyerek; anlatmaya çalışacağım.

Dostlarımdan bâzıları; "Yazamam" dediklerini ayrı bir metin olarak kaleme al, hemen neşretme, bir yere emanet et, 50

yıl sonra neşredilsin diye tavsiyede bulundular. Ama bu yolu da seçmeyeceğim. Zira, hem şahsım olarak o kadar önemli biri değilim, hem hatıralarımın "sır"lı kısımları 50 yıl sonra pek bir şey ifade etmeyecek, hem de hedef kitlem olan genç nesiller ancak 10 yıl geriye gidebiliyorlar, yakın tarihimizi hiç bilmiyorlar, yazdıklarımdan bir şey anlamayacaklar. Gençler; CHP iktidarlarını, İsmet Paşa'yı, DP iktidarını, Menderes'i ve Celal Bayar'ı, Türkiye'nin yaşadığı ihtilâl ve bir o kadar da darbe teşebbüsünü doğru dürüst bilmiyorlar; hattâ 12 Eylül'ü bile hatırlamıyorlar; çünkü o tarihlerde doğmamışlardı; sonradan da okuyup öğrenmediler. Okuma özürlü bir toplum haline geldik. İçinde bulunduğumuz siyasî buhranın, "yakın tarihimizi hiç bilmemekten" kaynaklandığı gün gibi ortada. Bâzı devlet adamlarımızın ve siyasîlerimizin bile tarihimizi bilmedikleri görünüyor. Son imparatorluğumuzun nasıl parçalandığını unutmuşlar. Pek çok konferansımda şahit oldum; anlattıklarımı masal dinler gibi dinliyorlardı.

Onun için anlatacaklarım hakkındaki çizdiğim kısıtlı metodun şimdilik yeteceği kanaatindeyim. Yetmezse de kabahat bendedir, metotta değil. Hem sonra hâtıra yazma fikrim hiç olmadığı için; zamanında, yer, şahıs ve tarih olarak not tutmadım, sâdece aklımda kalanları yazıyorum. Tabii bu da çok noksan.

Yanlışlarım için, bilgisizliklerim için, hâfıza zayıflığım için şimdiden özür diliyorum. Sürçü-lisan edersem affola...

Bundan sonraki satırlarımı sabırla okumak isteyenlere "Hayırlı yolculuklar" dilerim. Okumak istemeyenlere "tarihsizlik" açısından kızarım ama şahsım adına gücenmem.

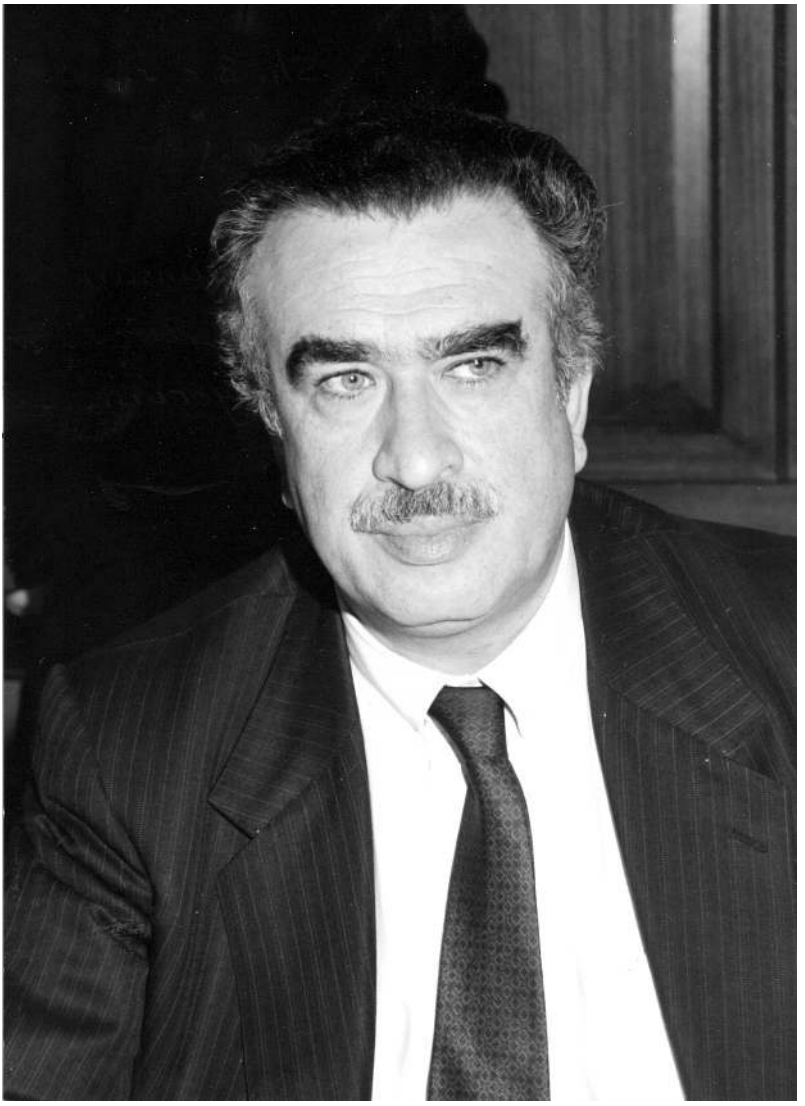
Ben besmeleyi çekerek başlıyorum, gerisi Allah kerîm...

Bakalım ne olacak?

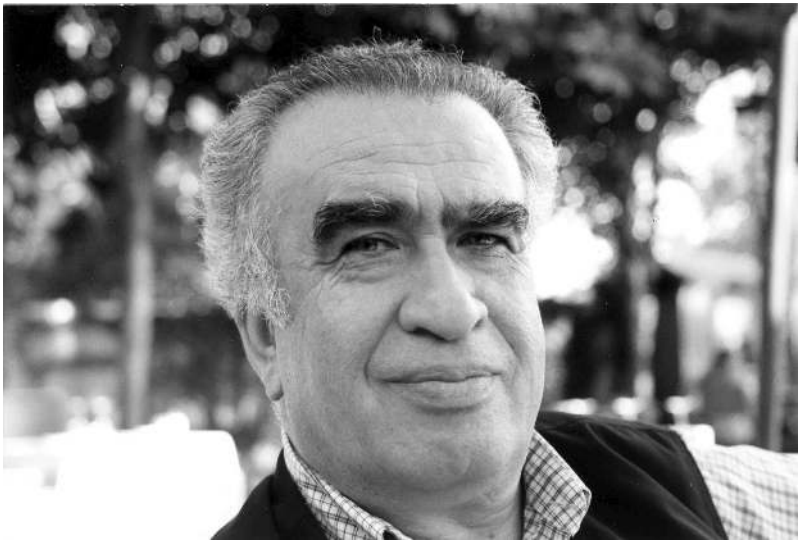
Acar Okan
2014-Küçükyalı

OKUYUCU İÇİN NOT:

Bu kitapta hacmi küçültmek için; parantezli, tırnaklı ve tireli bir yazım şeklini seçtim. Pekçok yazarın kullandığı bu üslubu, en son ve en çok rahmetli Nimet Arzık kullanmıştı. Okuyucu için epeyce çetrefil ve zor okunan bir metin olduğunu biliyorum. Ama dikkatli okumayı zorlayan, sabır isteyen bu yazım şekli, olayı veya fikri çok kısa bir metin içinde topluca gösterdiği için seçilmiştir. Üstelik ben bu üslubu seviyorum. Bu üslubu anlayamayanlar veya sevmeyenlerden özür diliyorum.

Daha yakışıklı görünsün diye 10 yıl önceki fotoğrafımı koyuyorum...

Şimdiki çehrem...

•I•
Aile ve İlkokul

Ben Acar Okan, 20 Mart 1941'de (nüfus kâğıdında 29 Mayıs) Bilecik ilinin Bozüyük kazasında doğmuşum. Babam ve annem bana çok iddialı bir isim koymuşlar. Arapça: Atılgan, gözü pek, yiğit, kabadayı, yılmaz, kabına sığmaz, cesur, çevik, enerjik, tezcanlı, sabırsız, işbilir, becerikli ve yeni. Uff! Amma da tantanalı. Sanki Kiziroğlu Mustafa Beğ...

Acar, Türkiye'de soyadı olarak çok vardır ama ilk isim olarak pek kullanılmaz. Çocuklara iddialı isimlerin konulması aslında tehlikelidir. Ya tutmazsa? Meselâ ben; mıymıntı, tembel, silik, korkak, beceriksiz vb. olsaydım; arkadaşlarım arasında alay konusu edilirdim. Bereket, tam ismimle müsemma değilsem de çok hımbıl bir tip de olmadım.

Babam Mehmet Okan, Irak (Kerkük) Türkmenlerinden. 1910 Kerkük doğumlu. Babası Mustafa Beğ, annesi Hanife Hanım (Babamın soy kütüğü amca çocuklarında varmış ama bir türlü elde edemedik; ben sâdece babamın şifahen yazdırdıklarını biliyorum), Dedesi Mahmut Beğ, ninesi Dursun Han... Şecere yukarı doğru; Aziz Beğ, Tuğrul Beğ, Bergup Beğ ve Kaytmaz Beğ ve nihayet Emirhan Beğ diye gidiyor. Kaytmaz, Kerkük şivesinde "dönmez" demek. Babaannem Hanife Hanım, İbrahim Beğ ve Nedime Hanımın evlâdı; bir de ağabeyi var Bnb. Sadık Beğ (Urfalı diye biliniyor. Urfa-Kerkük, dayı-yeğen sayılır), Osmanlı ordusu subayı iken meşhur Kut'ul Ammâre'de şehit düşüyor. Mustafa dedemin iki kardeşi var; İsmail ve Hasan. Babamın iki ağabeyi var; Kasım ve Şakir amcalarım; 3 de ablası var: Sabriye, Fatma ve Şükriye halalarım... Kasım amcam ve halalarım Kerkük'te kalıp, evlenmişler; Kasım amcamın 5, Şakir amcamın 2, Sabriye halamın 3, Fatma halamın 6 çocuğu olmuş. Şükriye halam çok genç yaşta vefat etmiş. Sabriye halam bir kadı ile evlenmiş; Kadıoğlu diye anılıyorlar. Fatma halam Bahattin Koçak ile (büyük şehidimiz

Anneannem, Babam, Annem, ablam..

Nejdet Koçak'ın amcası) evlenmiş. Babamın sülalesi gerçek "Beğ"lerden oluşuyor. Benim yedinci göbek dedem Kaytmaz Beğ için yazılmış türkü bile var: "Kaytmaz beğ, beğ olalı..." diye başlar. Baba tarafım Kerkük'te ya "Kaytmaz beğliler" veya "Sâlihiler" diye anılır. Türkiye'ye gelen amca çocukları "Kaytmaz", Kerkük'te kalanlar "Salihî"... Babamın niçin "Okan" soyadını aldığını bilmiyorum. Galiba soyadı kanunu çıkar çıkmaz aceleye gelmiş (Nüfus memurları ellerindeki listeden soyadı seçiyorlardı). Dedem Mustafa Beğ, Osmanlı hiyerarşisinde 3 köyün mültezimliğini (devlete karşı vergi sorumlusu ve tahsildarı) yapmış. Köylerden biri Salihî köyü. Kerkük'teki akrabalarımız çok kalabalık...

Annem Fevziye Okan'a gelince; (tesadüfe bakın) onun da babası Mustafa, annesi Hanife... Arada binlerce km. olmasa kardeş zannedilecekler. Annem 1914 Karacabey doğumlu.

Dedem (Annemin babası) Mustafa Beğ...

Anne tarafından dedem Mustafa Bey Karacabey eşrafından; çiftçi, çok iyi kunduracı ve fırıncı. Rahmetliye [ben doğmadan ölmüş] çocukluğumda çok özenirdim; çok iyi avcı, bir hafta süreyle av çukurunda ıslanan, bisiklet çıkınca ilk bisiklete binenlerden, sandalla Kapıdağ yarımadasını bir körfezden öteki körfeze dolanan, sayısız tarlalarımızı satıp satıp yiyen mâceraperest bir tip... Tam benim adamım... Dedemin babası İbrahim Beğ, annesi Hâce Cemile... Bir de ağabeyi var (annemin amcası) Sarı Mehmet (Mihalıç): Askerî Baytar talebesi, ilk Jön Türklerden, Fizana sürülen, gemiden atlayıp kaçan, zatürriye olup ölen (amcasının kızına âşık). [Gemiden atlayınca amcasına gider, kaçak olduğu için kapı açılmaz.] İşte böyle, çok dramatik bir tip... Bendeki ihtilâl damarı herhâlde oradan geliyor. Annemin dedesi İbrahim Beğin bir de kardeşi var; Halil Paşa ve onun oğlu Rıza Paşa, ikisi de Abdülhamit devri Paşası... Anneannem Hanife'nin babası İbrahim, anne-

Amcam
Kasım Salihî...

si Afife Hanım, dedesi Hacı Osman ve onun da babası Hacı Ömer (Bunlar Karacabeyli). Afife Hanım Rusçuklu, Rumeli göçmeni bir aile... Anneanneme hem dedem hem de (ismi lâzım değil - sonradan Diyanet İşleri Başkanı oldu) biri tâlip olmuş; anneannem dedeme hayâlî aşık, (aşk da ne aşk yâni sâdece sokaktan geçerken pencereden görüyor), (dedem çok yakışıklı imiş) "İlle de bunu isterim" demiş ve ona varmış, sonra da dedemden şikayet ederdi.

İşte böyle güzel bir aile... Annemin bir ablası (Remziye) bir erkek kardeşi (Fahrettin) (Em. Alb) var. Şimdi sâdece hayatta olan dayım.

Kuvayı Milliye zamanında Yunan kuvvetleri Karacabey'e yaklaşmışlar, Çerkez Aznavur çetecileri de (hem Yunanlılara zemin hazırlıyor, hem ahalinin can ve ırzını tehdit ederek) etrafta kol geziyor. Bir komşumuz var. Çerkez Rıza Beğ amca; dedemin arkadaşı, aynı zamanda da annemin yakın arkadaşının amcası. Rıza Beğ, Kuvayı Milliyeci Çerkezler (Ethem ve

Babam
Türkmen kıyafetinde...

ağabeyleri) nezdinde itibar sahibi... Hem Rıza Beğ ve ailesi ve hem de bizim aile Karacabeyi terk ederek dağa çıkıyorlar.

Kuvvacı Çerkezlerin himayesinde uzun süre dağda kalıyorlar. Sonra Yunan geliyor ve Karacabey'i yakıyor. Yangın uzun sürüyor. Neden sonra bizimkiler geri dönüyorlar ve evi yanmış buluyorlar. (Geriye kalan bir tek Singer dikiş makinesi...) Yanan evlerini Yunan esirlerine tamir ettiriyorlar. (Rıza Beğ amca çok iyi kuyumcu idi. Yaz tatillerinde hep ona çıraklık etmiştim; Allah rahmet eylesin.)

Babam çok genç yaşta Kerkük'ten ayrılmış İstanbul'a küçük ağabeyi Şakir amcamın yanına gelmiş. Şakir amcam Osmanlı ordusunda yedek subay, harp bitince İstanbul'a gelmiş, orada evlenmiş, 2 çocuğu olmuş, polislik yapıyor. Önce polis, sonra komiser, en son Eminönü Emniyet Amiri. Bir ara Atatürk'e Dolmabahçe'de korumalık da yapmış. Emniyet Amiri iken bir kaçağı takip sırasında vurulup şehit olmuş (ilk polis şehitlerimizden). Çok yakışıklı ve yiğit bir amca...

Babam onun yanına gelmiş ve İstanbul Muallim Mektebi'ne yazılmış, öğretmen olacak. Okul yatılı... O zamanlar Türkiye'de üniversite kıt, bu Mektep Darülfünun gibi çok kaliteli bir okul. (Babamın hâtıraları çok zengindir, yeri gelince zikredeceğim.) Babam hocalarını sayardı: Musikî muallimi büyük besteci Musa Süreyya Beğ, resim muallimi büyük ressam Şevket Dağ, Edebiyat Muallimi büyük şair Faruk Nafiz Çamlıbel, Pedagoji muallimleri Hıfzırrahman Raşit Öğmen ve H. Fikret Kanat. Diğeleri de İstanbul'un en seçkin hocaları. Şimdi bunları bir araya getirip özel bir üniversite kursak zengin oluruz. Eğitim çok kaliteli. Babamın bunlara ilaveten bir artısı daha var; Irak'ta iken epeyce Arapça da öğrenmiş. Osmanlı Türkçesine ve eski yazıya vakıf. Babam çok güzel konuşurdu, tarih anlatırdı; araya hikâyeler, destanlar, nükteler ve dörtlükler de katarak. Âkif'in Safahat'ını ezbere okurdu. Nihayet lise eğitimi muadili bir öğretmen okulu mezunu, benim tahsilim ondan çok fazla ama Türkçeyi kullanmakta daima benden ileride oldu. Kendisiyle daima gurur duydum, kıskanmadım.

Babam okul arkadaşlarıyla Faruk Nafiz Çamlıbel'e bayram ziyaretine gitmiş. Hocanın elini öpecekler. Hoca evde yok; bizimkiler de son vapur saatini kolluyorlar, okula dönecekler; hocanın hanımı rica etmiş "şimdi gelir, bekleyin" diye. Son dakikaya kadar beklemişler ama çâre yok. Nihayet kalkmışlar. Babam hocaya bir not bırakmış: "Ne hocayı gördük, ne şeker yedik." Meğer Hocanın hanımı telaş ile şeker de ikram etmemiş. Ertesi gün hoca elinde bir kutu şekerle okula gelmiş: "Haytalar! İşte hoca, işte şeker. İki dakika daha bekleyemediniz mi?"

Annem Bursa Kız Muallim Mektebi mezunu. Okulu bitirir bitirmez Bozüyük'te öğretmenliğe başlıyor. Babamın ilk öğretmenliği Bilecik'in Kızıldamlar köyünde. Orada tifo mu tifüs mü bilemiyorum çok ağır hasta olmuş; ölümün kena-

Babam, Annem ve biz iki kardeş...

rından dönmüş. Sonra Bozüyük'e tayin edilmiş. İkisi de aynı okulda öğretmen (Atatürk İlkokulu), tanışmışlar, evlenmeye karar vermişler. Arada, Başmuallim (o zaman müdür denmezdi) Hulusi Beğ amcamın çöpçatanlığı var. Annem ufak-tefek, mini minnacık, biblo gibi çok güzel bir kadındı. Babam ne yapıp edip annemi ve onun ailesini ikna etmiş. Uzun uzun anlatır, öğünürdü. Babam 90 yaşında, annem 88 yaşında vefat etti. Evlilikleri 61 yıl sürdü.

İlk defa 1940 yılında ablam Sezen doğmuş. Aramızda bir yaş olduğu için hiç abla demedim. Herkes beni ağabey zanneder. Bir yıl sonra ben doğmuşum. 1950 yılında da küçük kardeşimiz Olcay doğdu. O yıllarda kasabada hastane, sezaryen filan yok tabii, ebeler doğum yaptırıyor. Başmuallim Hulusi Beğ amcayı defnettik, mezarlıktan dönüyoruz. Yağmur, çamur, göz gözü görmüyor. Sezen ve ben eve döndük. Olcay'ın doğumu haberini aldık, çamurlu ayaklarımızla üst kata fırladık, annemizi ve kardeşimizi kucakladık ki, sevincimiz sonsuz. Bir ölüm, bir doğum (ikisi de canımız…).

İlkokulu Bozüyük Atatürk İlkokulu'nda okuduk. Ben 6 yaşımda okula (kayıtsız olarak) başladım. İlk öğretmenim annem. Sonra sene ortasında kayda geçerek birinci sınıflı ol-

dum. Zâten okuma-yazma biliyorum. Bu okula bir yaş küçük gidiş, ömrümün sonuna kadar beni takip etti. Bütün okullarda 1940 doğumlularla birlikte okudum. Arkadaşlarım beni 40'lı zannederlermiş.

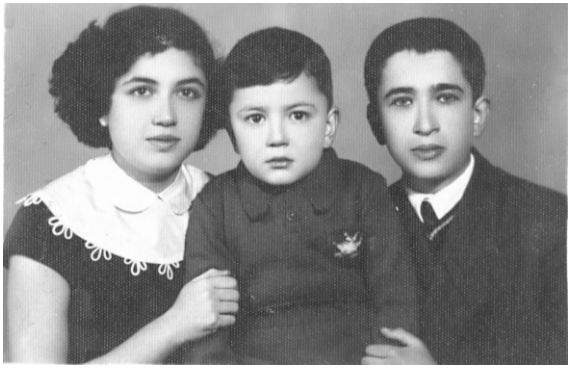
İlkokul 2'den 3'e geçmiştim; sene sonu tatilinde ailece Kerkük'e gittik. Yıl 1948... Trenle gidiyoruz, yolculuk Musul'a kadar 5 gün sürdü. Musul'da bizim amcamın büyük oğlu Haşim ağabey ile halamın büyük oğlu Fazıl ağabey karşıladılar; bir araba tutmuşlar karayolundan Kerkük'e gittik. Yolda utana sıkıla babama "biz yanımızda çarşaf ve peçe getirdik, acaba yenge giyer mi?" dediler. O yıllarda Irak'ta bütün Müslüman kadınlar kapalı. Sâdece bir İstanbullu gelin var (Türkiye'den gelenlere İstanbullu derlerdi), o giymek istememiş; (ismi lâzım değil) bir Türk doktorun eşi... Onun için endişe ediyorlar. Yeğenlerin sorularına babam değil cevabı doğrudan annem verdi; "Elbette giyerim, verin paketi bana" dedi ve elbisesinin üstüne oracıkta giyindi. Kerkük'e vardığımızda Kasım amcam annemi çarşaflı ve peçeli görünce sevincinden gözleri yaşardı ve babamı (eşini iyi seçtiği için) tebrik etti. Irak'ta kaldığımız süre içinde Musul, Tuzhurmatı, Altınköprü ve Bağdat'ı gezdik. Ben İstiklâl Marşını ve Çanakkale şehitlerinin bir kısmını ezbere biliyorum. Nereye gitsek bir sandalye çekiyorlar, üstüne beni çıkarıyorlar, bu şiirleri okuyorum. Hava çok sıcak, odalara girmek mümkün değil, geceleri damda, gündüzleri serdapta yatıyoruz; annem kendi ayakkabısı çamurlanınca yıkamış, güneşe kurusun diye koymuş, bir süre sonra ayakkabı düğümük gibi büzüşmüş. Bir de unutmadığım annemin "bezekçilik" yapması. Bezekçilik, bezemekten geliyor; gelinleri süslemek ve makyaj yapmak için hep annemi götürürlerdi.. Kerkük'te dikkatimi çeken bir husus da meşhur taşköprüsü idi; iki araç veya fayton yanyana geçemezdi, dardı; münavebe ile geçilirdi. Ayrıca çocuk aklımla, kavrayamadığım bir âdet vardı; yemeği evvelâ erkekler yerdi, kadınlar onlara hizmet ederdi; onlar bitirince kadınlar yemek yerdi.

Başöğretmen Hulûsî bey amca bana şiir okutuyor

İkinci sınıfta öğretmenim Nadide Hanım, üçüncü sınıfta Şükran hocanım, dört ve beşte babam. Annem hep küçük sınıfları alırdı (bir anne gibi), babam ise ileri sınıfları. Babam tarih ve matematiğe çok önem verirdi. Tarihi hikâyeler katarak heyecanla anlatırdı. Öğrencilerine tarihi sevdiren bu üslûbudur. Hemen bütün Bozüyüklüler (mebus, belediye reisi, subay, mühendis vb.) ya babamın, ya annemin talebesidir. Meselâ, bir ara G.Kurmay Başkanlığı yapan Orgeneral Hüseyin Kıvrıkoğlu babamın 5 yıl eğitimini gördü. (İleride Kıvrıkoğlu'nu ayrıca anlatacağım.)

Bünyem zayıf ve dayanıksız. Bütün çocuk hastalıklarım çok ağır geçmiş. (Su çiçeği, kızamık vb.) Galiba kızamık sırasında bütün aile başucumda ağlaşarak bekliyorlarmış; bir ara gözümü açarak "Artık ağlamayın, ölmeyeceğim bakın iyileştim," demişim. Hatırlamıyorum. Sonraki hatırladığım dönemlerde kızıl, Malta humması, kurdeşen ve mafsal romatizması da çok ağır geçti. Penisilin yeni icât olmuştu, deneniyordu; hayatımın devamını önce Allah, sonra bu ilaca borçluyum. Hulusi amca bana kendimi tarif eden bir tekerleme ezberletmiş, hep

Üç kardeş beraber...

onu okuyorum: "Gözler nasıl? Çatır (çakır); saçlar? Tıvırcıt (kıvırcık); Yanaklar? Pamut (pamuk); Gövde? Naha kereste (yâni çıta gibi ince)…" Yerli yersiz masanın üzerine çıkıyorum nutuk atıyorum. "Pencereler! Perdeler! Ağaçlar! Masa! Sandalye!" çevremde ne görüyorsam onları nutuk edasıyla sıralıyorum. İleride politikaya bulaşacağımın (!) ilk işaretleri bunlar...

Hastalıklarıma rağmen ilkokulda öğrenciliğim mükemmel, sınıfın birincisiyim. Dördüncü sınıftayım, öğretmenim babam, evde hasta yatıyorum, babam o gün sınıfı imtihan etmiş, akşam eve gelince beni de imtihana tâbi tutuyor. Kitap, kopya yasak; kendisi de başıma dikilmiş. Derslerden geri kalmayayım, kopmayayım diye yapıyor.

Çocukluğum İkinci Cihan Harbi'nin son yıllarına denk geliyor. Yokluk kıtlık yılları. Az da olsa hatırlıyorum. Ekmek, şeker ve kaput bezi karneyle… (Karne'leri görmüş nesilden sayılırım.) Arada bir alarm verilir, elektrikleri söndürür, perdeleri kapatırdık. Perdenin aralığından projektörlerin bulutlara çarpan ışığını seyrederdim. Projektörler bitişiğimizdeki İnönü plânör kampından. Babam iki defa askere alınmış; birincisi normal, ikincisi harp seneleri Trakya ve İzmit'te... İsmet Paşa askere ve memura iyi bakardı. Babam izinli olarak

Annemle biz iki kardeş (Sokağımızda...)

bavullarla eve dönmüş. Bavullarda şeker, un, pirinç, yağ ve kaput bezi dolu; hem ev ahalisi, hem de komşular bayram etmiş. Asker, memur iyi ama ahali, çiftçi, köylü perişan... Stokçuluk ve suiistimal yaygın.

Teyzemin kocası Ali Beğ enişte İsmet Paşa'ya "sağır" derdi. Bu tâbir o yıllarda yaygın. (Kulağı hafif işitiyor ya!) Sağır (!) Paşa askerin ihtiyacı olur diye ne kadar boş yer varsa (anlatanların yalancısıyım bâzı camilere de) erzak, tahıl ve saman stok ettirmiş; bunların bir kısmı çürümüş, kurtlanmış ve bozulmuş. Babam gerek bu uygulamayı ve gerekse stokçulukla ve suiistimal ile harp zengini olmuş bâzı CHP ileri gelenlerini tenkid ederdi. Herhalde, bu sebepler zaman içinde gelişerek babamı Demokrat Parti'yi destekler hale getirmiş.